

Salg af smertestillende håndkøbslægemidler 1996 - 2010

Indhold

INDHOLD	1
BAGGRUND	2
SALGET AF SMERTESTILLEND E HÅNDKØBSLÆGEMIDLER DE SENESTE 15 ÅR	3
Paracetamol sælger mest	3
En del af håndkøbsmedicinen sælges på recept	3
Salget af paracetamol i forskellige pakningsstørrelser	5
REFERENCER.....	7
BILAG 1. EKSEMPLER PÅ LÆGEMIDDELNAVNE	7
BILAG 2 TABELLER	8

Baggrund

Danskernes forbrug af smertestillende håndkøbslægemidler bliver ofte debatteret. På Lægemiddelstyrelsens hjemmeside for lægemiddelsalget i Danmark, www.medstat.dk, kan man se, at forbruget af smertestillende håndkøbslægemidler er steget med 23 procent fra 1996 til 2010. Tager man højde for, at der har været en vækst i befolkningstallet i samme periode og ser på forbruget pr. 1.000 indbyggere, er stigningen 17 procent.

For at nuancere dette tal yderligere, har vi i denne rapport valgt at se nærmere på, hvordan salget fordeler sig mellem de forskellige lægemiddelstoffer og på forskellige pakningsstørrelser, samt hvor meget af disse håndkøbslægemidler, der sælges på recept.

De smertestillende håndkøbslægemidler omfattet af denne rapport indeholder de aktive lægemiddelstoffer paracetamol, acetylsalicylsyre, ibuprofen og phenazon. Nogle af lægemidlerne er kombinationsmidler med fx koffein eller mindre mængder kodein. I bilag 1 ses eksempler på lægemiddelnavnene med de enkelte lægemiddelstoffer.

Tabletter med mindre end 500 mg acetylsalicylsyre er ikke inkluderet her. De er alle klassificeret som blodfortyndende midler, uanset at nogle af dem er godkendt som smertestillende midler til børn. For ibuprofen er det kun tabletter med 200 mg ibuprofen, der er inkluderet, idet højere styrker er receptpligtige. Der findes også enkelte receptpligtige pakninger med visse af de andre lægemiddelstoffer, for eksempel depottabletter med paracetamol. Disse er heller ikke omfattet af rapporten. I en kort periode (2008) kunne man få diclofenac i håndkøb. På grund af den korte periode er diclofenac ikke inkluderet i denne rapport. Til orientering var salget af pakningerne med diclofenac tilladt i håndkøb i 2008 på 0,1 procent af salget af de svage smertestillende omfattet af denne rapport (opgjort i definerede døgndoser, DDD).

I boksen herunder er vist nogle af de vigtigste ændringer på området for smertestillende håndkøbslægemidler i de seneste ti år.

Ændringer på området

- I oktober 2001 blev små pakninger af smertestillende håndkøbslægemidler med paracetamol, acetylsalicylsyre og ibuprofen liberaliseret til salg uden for apotek.
- I oktober 2004 blev der indført krav om advarselmærkning på større pakninger indeholdende paracetamol og acetylsalicylsyre med teksten "Børn eller unge i hjemmet? Læs advarslen og vær omhyggelig med, hvordan du opbevarer denne medicin"¹.
- Fra 7. marts 2011 må personer under 18 år ikke længere købe smertestillende medicin i håndkøb. Der kræves nu recept². (Det er altså sket efter perioden omfattet af denne rapport)

Herudover er der inden for de seneste år kommet mere fokus på bivirkningerne, der følger med brugen af NSAID, hvilket har bevirket, at paracetamol anbefales til flere patienter. NSAID er en bestemt gruppe af gigtmidler, hvori ibuprofen blandt andet hører til. De fleste NSAID-tabletter er receptpligtige bortset fra lave styrker af ibuprofen (og i en kort periode diclofenac). Institut for Rationel Farmakoterapi (IRF) skriver i deres nationale rekommandationsliste³, at ingen af NSAID-præparaterne anbefales uden forbehold, idet paracetamol ofte har en ligeværdig effekt og generelt har færre alvorlige bivirkninger⁴. IRF skriver desuden for svage smertestillende midler, at paracetamol altid bør være førstevalg. Kun ved utilstrækkelig effekt af paracetamol anvendt i maksimal dosis bør der skiftes til acetylsalicylsyre, NSAID eller tillægges andre smertestillende midler⁵.

Tallene i rapporten er baseret på udtræk fra Lægemiddelstyrelsens Lægemiddelstatistikregister.

Vi gør opmærksom på, at tallene i rapporten kun er for de lægemiddelpakninger, der må sælges i håndkøb. Der findes lægemidler med nogle af de nævnte indholdsstoffer, der kun må sælges på recept. Og disse er ikke med i rapporten, heller ikke når receptsalget er opgjort.

Salget af smertestillende håndkøbslægemidler de seneste 15 år

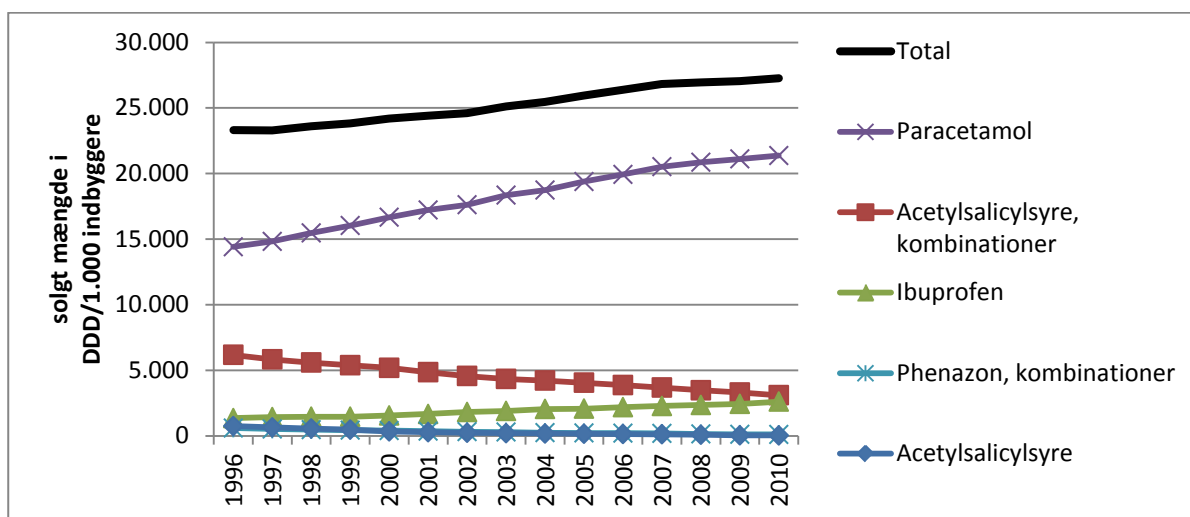
Forbruget af smertestillende håndkøbslægemidler er steget med 23 procent fra 1996 til 2010. Tager man højde for, at der har været en vækst i befolkningstallet i samme periode, ses det, at forbruget pr. 1.000 indbyggere er steget med 17 procent.

Paracetamol sælger mest

Som det ses af figur 1, står lægemidler med det aktive stof paracetamol for størstedelen af salget i gruppen. Denne andel er steget gennem årene fra 62 procent i 1996 til 78 procent i 2010.

Salget af både paracetamol og ibuprofen (den lave styrke, der må sælges i håndkøb) er steget gennem årene, mens salget af de andre er faldet. Det drejer sig primært om lægemidler, hvor acetylsalicylsyre indgår. I 1996 stod kombinationer med acetylsalicylsyre for 27 procent af salget, mens andelen var faldet til 11 procent i 2010. I bilag 1 ses eksempler på lægemiddelnævne for de forskellige lægemiddelstoffer.

Figur 1: Salget af svage smertestillende håndkøbslægemidler

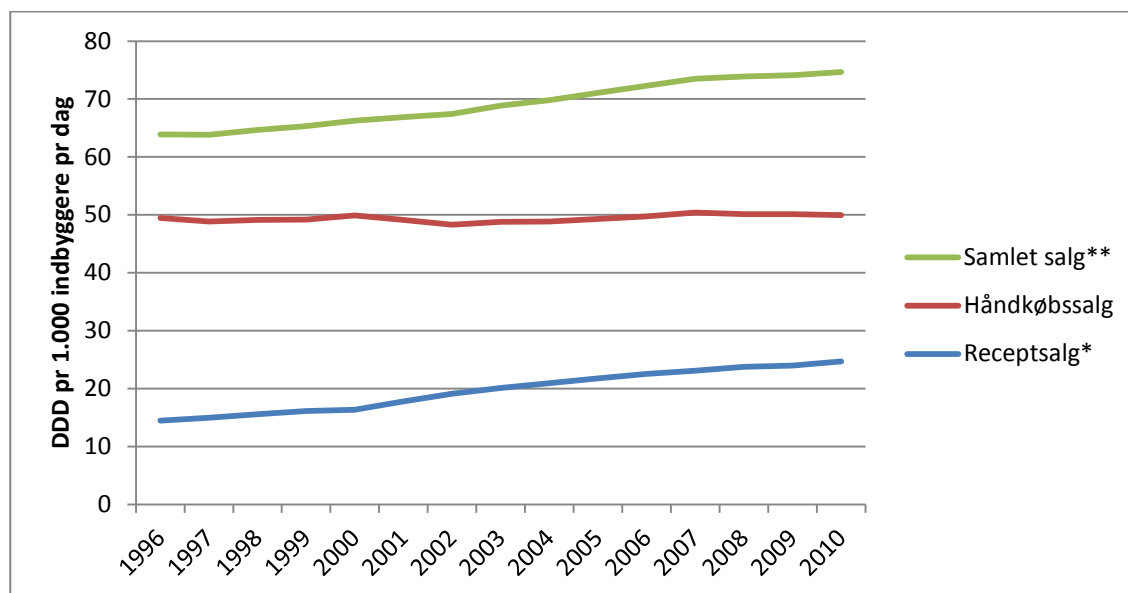
Vær opmærksom på, at det viste salg for gruppen acetylsalicylsyre ikke inkluderer tabletter med mindre end 500 mg acetylsalicylsyre. Tabletter med lavere styrker er klassificeret som blodfortyndende midler uanset om nogle af lægemidlerne er godkendt som smertestillende til børn.

En del af håndkøbsmedicinen sælges på recept

Håndkøbsmedicin kan også sælges på recept, og i 2010 blev 33 procent (1 ud af 3 døgndoser) af de smertestillende håndkøbslægemidler solgt på recept. I figur 2 er salget delt op i det, der er solgt på recept, og det, der er solgt i håndkøb. Det ses, at stigningen for det samlede salg skyldes en stigning i receptsalget af de smertestillende håndkøbslægemidler, mens håndkøbssalget stort set ikke er steget i perioden.

Således er det samlede salg af håndkøbsmedicin steget med 17 % fra 1996 til 2010, receptsalget er steget med 71 %, mens håndkøbssalget kun er steget med 1%. I bilag 2 (tabel 2) ses alle tallene, der ligger til grund for figuren. Her er det også beregnet, hvor stor en andel receptsalget udgør af det totale salg for alle årene.

Figur 2: Salg af smertestillende håndkøbslægemidler – fordelt på håndkøbssalg og receptsalg

* inkluderer også leverancer, fx til praktiserende læger og behandlingscentre

** inkluderer ikke forbrug på sygehuse.

Hvis man dykker ned og ser på fordelingen mellem recept- og håndkøbssalg for de enkelte lægemiddelstoffer, kan man dog se, at selvom håndkøbssalget for hele gruppen stort set ikke er steget i perioden, så har forbruget flyttet sig, så håndkøbssalget for paracetamol og ibuprofen er steget, mens det er faldet for acetylsalicylsyre og phenazon (jf. tabel 1).

Man kan desuden se, at en meget større andel af paracetamol sælges på recept end for de andre smertestillende håndkøbslægemidler. I 2010 blev 41 % af håndkøbsspakker med paracetamol solgt på recept.

Tabel 1: Solgt mængde af smertestillende håndkøbsmedicin i DDD pr. 1.000 indbyggere – fordelt på lægemiddelstoffer

Paracetamol***				
År	Receptsalg*	Håndkøbssalg	Samlet salg**	Andel receptsalg (i procent)
1996	5.068	9.350	14.418	35
2010	8.834	12.538	21.372	41
stigning fra 1996 til 2010	3.766	3.188	6.954	
i pct	74%	34%	48%	

Ibuprofen***				
År	Receptsalg*	Håndkøbssalg	Samlet salg**	Andel receptsalg (i procent)
1996	44	1.317	1.361	3
2010	76	2.548	2.624	3
stigning fra 1996 til 2010	32	1.231	1.263	

i pct	73%	93%	93%
-------	-----	-----	-----

Acetylsalicylsyre, kombinationer***				
År	Receptsalg*	Håndkøbssalg	Samlet salg**	Andel receptsalg (i procent)
1996	87	6.100	6.187	1
2010	97	3.014	3.111	3
stigning fra 1996 til 2010	10	-3.086	-3.076	
i pct	11%	-51%	-50%	

Acetylsalicylsyre***				
År	Receptsalg*	Håndkøbssalg	Samlet salg**	Andel receptsalg (i procent)
1996	69	686	755	9
2010	4	36	40	11
stigning fra 1996 til 2010	-65	-650	-715	
i pct	-94%	-95%	-95%	

Phenazon, kombinationer***				
År	Receptsalg*	Håndkøbssalg	Samlet salg**	Andel receptsalg (i procent)
1996	4	599	603	1
2010	7	108	115	6
stigning fra 1996 til 2010	3	-491	-488	
i pct	75%	-82%	-81%	

* inkluderer også leverancer, fx til praktiserende læger og behandlingscentre

** inkluderer ikke forbrug på sygehusene.

*** inkluderer ikke receptpligtig medicin

Salget af paracetamol i forskellige pakningsstørrelser

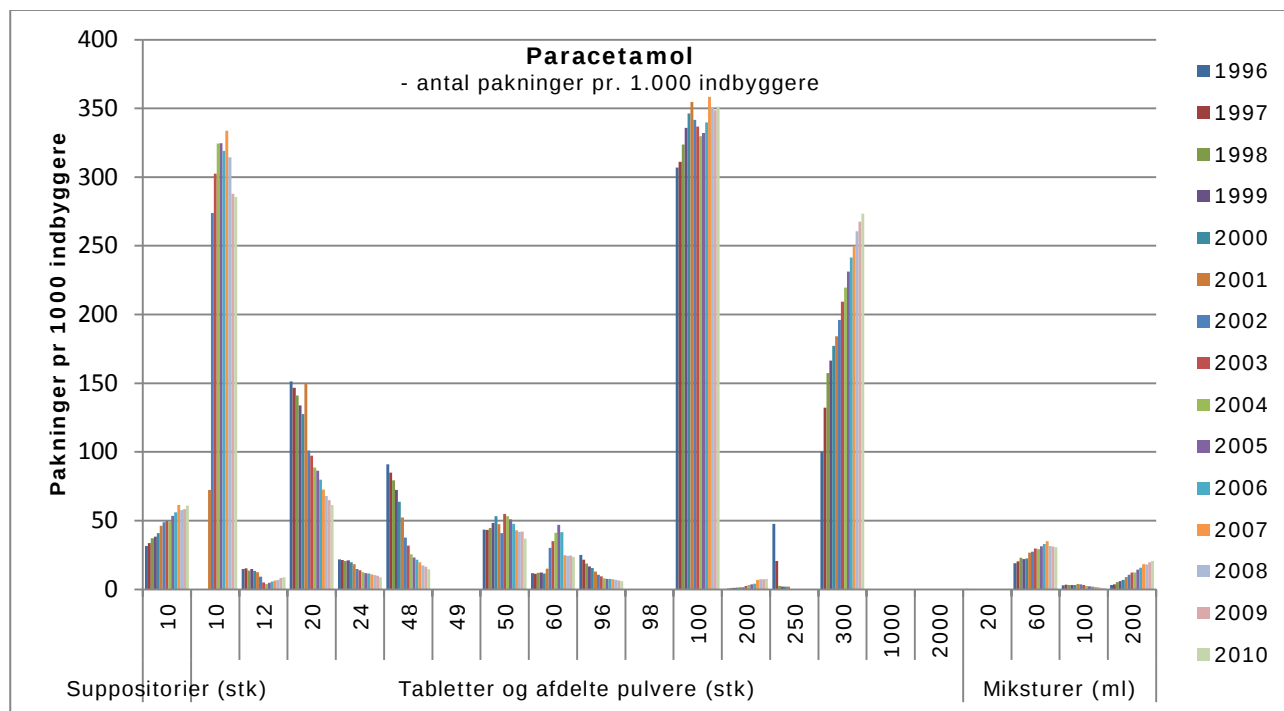
Paracetamol er, som vist i figur 1, det mest solgte af de smertestillende håndkøbslægemidler. I figur 4 og 5 kan man se, hvilke pakningsstørrelser af paracetamol, der sælges mest. Der findes flere forskellige lægemiddelformer af paracetamol. I figurerne har vi valgt at gruppere dem i tre grupper:

- Tabletter og afdelte pulvere: diverse tabletformer og afdelte pulvere til indtagelse gennem munden, hvoraf nogle opløses i væske inden. Pakningsstørrelsen er angivet i stk. (antal tabletter, breve eller lignende).
- Miksturer: flydende former til indtagelse gennem munden. Pakningsstørrelsen er angivet i ml.
- Suppositorier: stikpiller til rektal brug. Pakningsstørrelsen er angivet i stk.

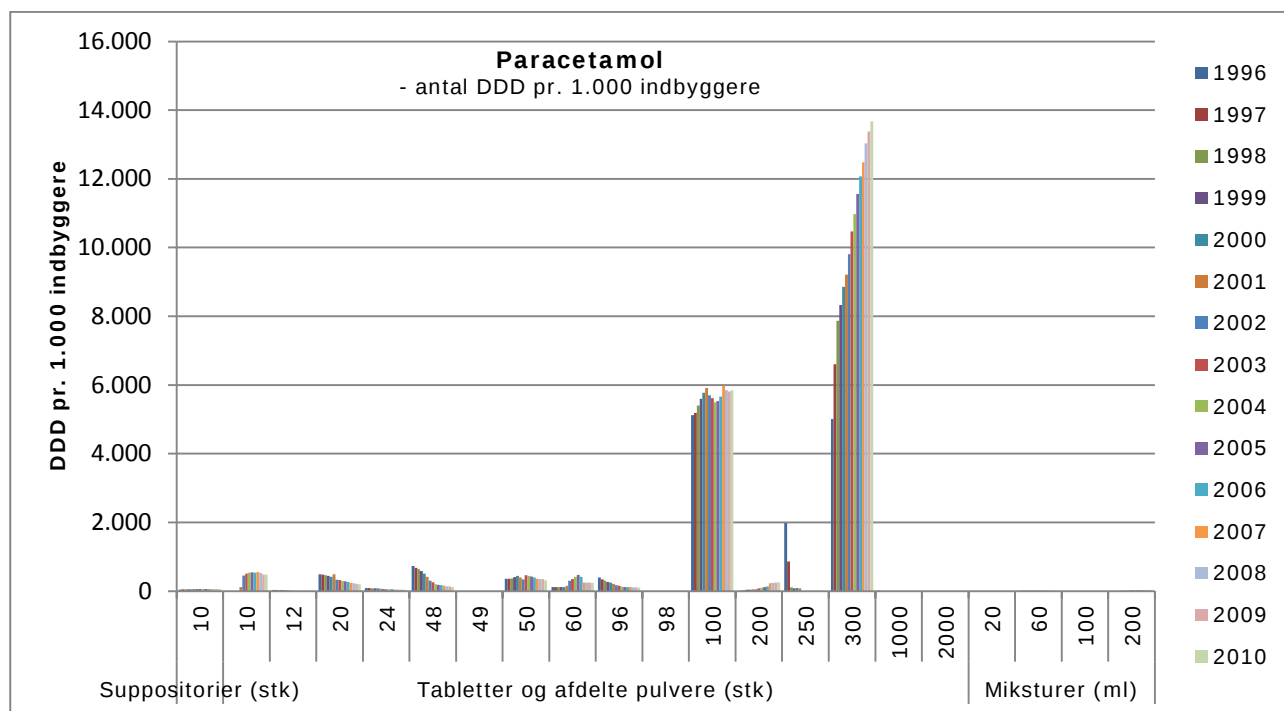
Figur 3 viser, hvor mange pakninger der er solgt, mens figur 4 viser, hvor mange DDD (definerede døgndoser), der er solgt. Begge dele er vist per 1.000 indbyggere de pågældende år.

Fordelingen er naturligvis forskellig alt efter om det opgøres i antal pakninger eller DDD. Eksempelvis fremstår salget af antal 10 styks-pakninger højt i antal pakninger, men lavt i antal DDD. Ligesom salget af 300 styks pakninger står for en stor andel af salget opgjort i DDD, idet hver pakning indeholder væsentligt flere DDD end i en 10 styks-pakning.

Figur 3: Antal solgte pakninger/1.000 indbyggere for de enkelte pakningsstørrelser af paracetamol

Figur 4: Antal solgte DDD/1.000 indbyggere for de enkelte pakningsstørrelser af paracetamol

I bilag 2 (tabel 3 og 4) kan man se nogle af de bagvedliggende tal for figurerne ovenfor. Dog kun tallene for 1996 og 2010. Det er suppleret med tal for, hvor stor en andel af de forskellige pakningsstørrelser der er solgt på recept i 2010. De samme data er desuden vist for ibuprofen og kombinationer med acetylsalicylsyre, der er de lægemiddelgrupper med det næststørste salg.

Referencer

1. <http://laegemiddelstyrelsen.dk/da/topics/godkendelse-og-kontrol/godkendelse-af-laegemidler/produktresumee,-indlaegssedler-og-maerkning/advarselsmaerkning-paa-smertestillende-laegemidler.aspx%20>. (12. december 2011. Senest opdateret 6. april 2011)
2. <http://laegemiddelstyrelsen.dk/da/service-menu/nyheder/ny-18-aars-graense-for-smertestillende-medicin%20>. (12. december 2011. Senest opdateret 18. februar 2011)
3. <http://www.irf.dk/dk/rekommandationsliste/> (12. december 2011)
4. http://www.irf.dk/dk/rekommandationsliste/baggrundsnotater/nervesystemet_analgetika_og_psykofar_maka/m01_og_m09_nsaide_glukosamin_og_hyaluronsyre.htm%20. (12. december 2011. Senest opdateret 27. oktober 2011)
5. http://www.irf.dk/dk/rekommandationsliste/baggrundsnotater/nervesystemet_analgetika_og_psykofar_maka/n02b_svage_analgetika.htm%20. (12. december 2011. Senest opdateret 27. oktober 2011)

Bilag 1. Eksempler på lægemiddelnavne

Det er kun håndkøbslægemidlerne, der er inkluderet. Nogle af nedenstående ATC-koder indeholder også receptpligtige lægemidler.

Lægemiddelstof	ATC-kode	Produktnavne, eksempler
Paracetamol	N02BE01	Panodil [®] , Pamol [®] , Pinex [®]
Ibuprofen	M01AE01	Ipren [®] , Ibumetin [®] , Burana [®]
Acetylsalicylsyre, kombinationer	N02BA51	Kodimagnyl [®] , Treo [®]
Acetylsalicylsyre*	N02BA01	Aspirin [®] , Magnyl [®]
Phenazon, kombinationer	N02BB51	Koffein-fenazon [®] , Koffisal [®]

* Bemærk, at tabletter med mindre end 500 mg acetylsalicylsyre ikke er inkluderet her. De er alle klassificeret som blodfortyndende midler, uanset om nogle af dem er godkendt som smertestillende midler til børn.

Bilag 2 Tabeller

Tabeller med data for ovenstående figurer er vist herunder. I nogle tilfælde, er der af pladshensyn kun vist data for 1996 og 2010.

Tabel 2: Solgt mængde af smertestillende håndkøbsmedicin i DDD pr. 1.000 indbyggere

År	Receptsalg *	Håndkøbssalg	Samlet salg **	Andel receptsalg (i procent)
1996	5.272	18.052	23.324	23
1997	5.469	17.826	23.295	24
1998	5.674	17.926	23.600	24
1999	5.883	17.954	23.837	25
2000	5.975	18.217	24.192	25
2001	6.485	17.929	24.414	27
2002	6.980	17.622	24.601	28
2003	7.331	17.801	25.132	29
2004	7.649	17.824	25.473	30
2005	7.946	17.995	25.941	31
2006	8.231	18.148	26.379	31
2007	8.435	18.398	26.833	31
2008	8.669	18.292	26.962	32
2009	8.756	18.296	27.053	32
2010	9.018	18.243	27.262	33
Stigning fra 1996 til 2010	3.746	191	3.938	
i procent	71%	1%	17%	

* inkluderer også leverancer, fx til praktiserende læger og behandlingscentre

** inkluderer ikke forbrug på sygehusene.

Tabel 3: Solgt mængde i DDD pr. 1.000 indbyggere fordelt på pakningsstørrelse for 1996 og 2010. Samt andel receptsalg for de enkelte pakningsstørrelser for 2010

Paracetamol						
Lægemiddelform	Pakningsstørrelse	DDD / 1.000 indb. (1996)	Procent af total i 1996	DDD / 1.000 indb. (2010)	Procent af total i 2010	Procent receptsalg 2010*
Miksturer (ml)	20	0,2	0,0%			
	60	9,1	0,1%	14,8	0,1%	0,7%
	100	2,4	0,0%	0,9	0,0%	12,1%
	200	5,2	0,0%	32,9	0,2%	3,6%
Miksturer, total	-	16,8	0,1%	48,5	0,2%	
Suppositorier (stk.)	10	46,6	0,3%	59,8	0,3%	33,3%
Suppositorier, total	-	46,6	0,3%	59,8	0,3%	
Tabletter og pulvere (stk./breve)	10			475,9	2,2%	1,0%
	12	29,8	0,2%	10,6	0,0%	7,6%
	20	493,9	3,4%	203,5	1,0%	11,9%
	24	86,9	0,6%	35,4	0,2%	28,8%
	48	728,1	5,0%	116,7	0,5%	2,4%
	50	361,4	2,5%	308,0	1,4%	5,0%
	60	116,9	0,8%	237,6	1,1%	36,9%
	96	400,3	2,8%	95,1	0,4%	8,2%
	98	0,5	0,0%			
	100	5.117,0	35,5%	5.852,0	27,4%	9,7%
	200	6,0	0,0%	254,8	1,2%	51,8%
	250	1.984,2	13,8%			
	300	5.013,2	34,8%	13.674,0	64,0%	58,2%
	1000	15,5	0,1%			
	2000	0,7	0,0%			
Tabletter og pulvere, total	-	14.354,4	99,6%	21.263,7	99,5%	
Paracetamol, total	-	14.417,8	100,0%	21.372,0	100,0%	41,3%

* Hvor mange procent af den enkelte pakningsstørrelse er solgt på recept i 2010

Acetylsalicylsyre, kombinationer						
Lægemiddelform	Paknings- størrelse	DDD / 1000 indb. (1996)	Pct. af total i 1996	DDD / 1000 indb. (2010)	Pct. af total i 2010	Pct. receptsalg 2010*
Tabletter	10			142,1	4,6%	0,1%
	20	714,7	11,6%	145,9	4,7%	1,3%
	24	29,6	0,5%			
	48	34,2	0,6%			
	50	654,9	10,6%	137,9	4,4%	1,5%
	60	1.202,1	19,4%	1.128,4	36,3%	2,8%
	100	2.720,9	44,0%	859,0	27,6%	3,1%
	250	819,8	13,2%	697,2	22,4%	4,9%
	1000	11,2	0,2%			
Acetylsalicylsyre, Kombinationer, total		6.187,3	100,0%	3.110,6	100,0%	3,1%

* Hvor mange procent af den enkelte pakningsstørrelse er solgt på recept i 2010

Ibuprofen 200 mg						
Lægemiddelform	Paknings- størrelse	DDD / 1000 indb. (1996)	Pct af total i 1996	DDD / 1000 indb. (2010)	Pct af total i 2010	Pct. receptsalg 2010*
Tabletter	20	189,9	14,0%	409,6	15,6%	0,5%
	30	0,9	0,1%	0,0	0,0%	34,5%
	40	48,2	3,5%			
	50	301,4	22,1%	323,2	12,3%	2,2%
	100	820,6	60,3%	1.891,8	72,1%	3,6%
Ibuprofen Total		1.361,0	100,0%	2.624,7	100,0%	2,9%

* Hvor mange procent af den enkelte pakningsstørrelse er solgt på recept i 2010

Tabel 4: Antal solgte pakninger (APK) pr. 1.000 indbyggere fordelt på pakningsstørrelse

Paracetamol					
Lægemiddelform	Paknings- størrelse	APK / 1.000 indb. (1996)	Procent af total i 1996	APK / 1.000 indb. (2010)	Procent af total i 2010
Miksturer	20	0,4	0,0%		
	60	18,9	2,2%	30,8	2,6%
	100	2,9	0,3%	1,1	0,1%
	200	3,2	0,4%	20,6	1,7%
Miksturer, total		25,4	2,9%	52,4	4,4%
Suppositorier	10	31,7	3,6%	60,9	5,1%
Suppositorier, total		31,7	3,6%	60,9	5,1%
Tabletter og pulvere	10			285,5	24,0%
	12	14,9	1,7%	8,8	0,7%
	20	151,3	17,4%	61,4	5,2%
	24	21,7	2,5%	8,9	0,7%
	48	91,0	10,4%	14,6	1,2%
	50	43,4	5,0%	37,0	3,1%
	60	11,7	1,3%	23,8	2,0%
	96	25,0	2,9%	5,9	0,5%
	98	0,0	0,0%		
	100	307,0	35,2%	351,1	29,5%
	200	0,2	0,0%	7,6	0,6%
	250	47,6	5,5%		
	300	100,3	11,5%	273,5	23,0%
	1000	0,1	0,0%		
	2000	0,0	0,0%		
Tabletter og pulvere, total		814,2	93,4%	1.078,1	90,5%
Paracetamol, total		871,3	100,0%	1.191,3	100,0%

Acetylsalicylsyre, kombinationer					
Lægemiddelform	Paknings- størrelse	APK / 1.000 indb. (1996)	Procent af total i 1996	APK / 1.000 indb. (2010)	Procent af total i 2010
Tabletter	10			85,2	26,1%
	20	214,4	35,3%	43,8	13,4%
	24	7,4	1,2%		
	48	4,3	0,7%		
	50	78,6	12,9%	16,6	5,1%
	60	120,2	19,8%	112,8	34,5%
	100	163,2	26,9%	51,5	15,8%
	250	19,7	3,2%	16,7	5,1%
	1000	0,1	0,0%		
Acetylsalicylsyre, kombinationer, total		607,9	100,0%	326,7	100,0%

Ibuprofen 200 mg					
Lægemiddelform	Paknings- størrelse	APK / 1.000 indb. (1996)	Procent af total i 1996	APK / 1.000 indb. (2010)	Procent af total i 2010
Tabletter	20	57,0	38,0%	122,9	44,7%
	30	0,2	0,1%	0,0	0,0%
	40	7,2	4,8%		
	50	36,2	24,1%	38,8	14,1%
	100	49,2	32,9%	113,5	41,2%
Ibuprofen, total		149,8	100,0%	275,2	100,0%

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Anna S. T. Engelbrecht på asn@dkma.dk eller telefon +45 44 88 93 24.

Lægemiddelstyrelsen, december 2011